

TOOLKIT

HOMOSEKSUALITEIT BESPREEKBAAR MAKEN ONDER JONGEREN

INTRODUCTIE

VOOR JE LIGT DE TOOLKIT HOMOSEKSUALITEIT BESPREEKBAAR MAKEN ONDER JONGEREN. DEZE IS BEDOELD VOOR JONGERENWERKERS DIE HOMOSEKSUALITEIT BESPREEKBAAR WILLEN MAKEN IN HUN CONTACT MET JONGEREN MET ALS DOEL WEERSTAND TEGEN HOMOSEKSUALITEIT TE VERMINDEREN EN BIJ TE DRAGEN AAN HET VERGROTEN VAN DE TOLERANTIE VOOR HOMOSEKSUALITEIT. IN DEZE TOOLKIT ZIJN WERKVORMEN OPGENOMEN DIE SPECIFIEK GERICHT ZIJN OP DE DOELGROEP JONGEREN EN DIE DEELS DOOR JONGERENWERKERS EERDER SUCCESVOL GEBRUIKT ZIJN BIJ HET BESPREEKBAAR MAKEN VAN HOMOSEKSUALITEIT. DE TOOLKIT BIEDT HANDVATTEN WAARMEE JONGERENWERKERS IN DE PRAKTIJK AAN DE SLAG KUNNEN.

MATRIX

Om in een oogopslag te kunnen vinden wat je zoekt is een matrix gemaakt met aan de ene kant kwesties rondom de tolerantie van homoseksualiteit die je wil aanpakken en aan de andere kant de soorten werkvormen daarvoor. Bij het kiezen van een werkvorm kun je dus afgaan op de kwestie die je wil aanpakken, maar ook op het type werkvorm dat je geschikt vindt en prettig om mee te werken. Daarbij hangt je keuze af van de doelgroep waar jij mee werkt. Achter elke werkvorm vind je een nummer, zodat je deze snel kunt opzoeken.

BELANGRIJKE TERMEN

Achterin deze toolkit vind je belangrijke termen rondom homoseksualiteit uitgelegd (bijlage I).

Binnen mijn werk heb ik nog nooit met homoseksualiteit of homo's te maken gehad. Ik heb wel homoseksuele collega's waar ik mee samenwerk. We praten daar niet over.

COMMUNICATIE MATRIX

	HOE?			
	GESPREK / DISCUSSIE (gesprekstips, stellingen, actualiteiten, verhalen)	KIJKEN (film, uitzending, voorstelling)	OEFENING / OPDRACHT (rollenspel, activiteit)	
WAT WIL JE?	BESPREEKBAAR MAKEN	1. Gesprekstips 2. Genderneutraal taalgebruik 3. Werken met verhalen 4. Actualiteit als ingang 5. Stellingen	6. Film, uitzending, voorstelling	7. Foto opdracht
BEWUSTZIJN VERGROTEN	2. Gender neutraal taalgebruik 3. Werken met verhalen 4. Actualiteit als ingang 5. Stellingen	6. Film, uitzending, voorstelling	8. Rollenspel 9. Paint your identity 7. Foto opdracht	
HOUDING VERBETEREN			8. Rollenspel 9. Paint your identity	
HOMO-VIJANDIGHEID AANPAKKEN	1. Gesprekstips			
KENNIS VERGROTEN	4. Actualiteit als ingang	6. Film, uitzending, voorstelling		
DOORVERWIJZEN				
ZICHTBAARHEID HOMO-VRIENDELIJKHEID VERGROTEN	2. Gender neutraal taalgebruik			
WERKVORMEN	1 t/m 5	6	7 t/m 9	

SPEL (spel, quiz)	EVENT (Speak Up)	INFORMEREN / VOORLICHTEN (website, info boekje, voorlichting)	INDIVIDUEEL (doorverwijzen, coming out)	OVERIG (zichtbaarheid)
10. Associatiespel 11. Roze quiz	12. Speak Up debat		15. Individuele begeleiding	
10. Associatiespel	12. Speak Up debat			
10. Associatiespel				
11. Roze quiz		13. Roze sociale kaart 14. Voorlichting	15. Individuele begeleiding	
		13. Roze sociale kaart	15. Individuele begeleiding	
	12. Speak Up debat			16. Fysieke zichtbaarheid
10 t/m 11	12	13 t/m 14	15	16

1. GESPREKSTIPS

DOEL:

Bespreekbaar maken, taboe doorbreken, homovijandigheid aanpakken.

DOELGROEP:

Jongeren die weerstand hebben tegen homoseksualiteit.

WERKING:

Homoseksualiteit is nog vaak een taboe onderwerp voor jongeren. Dit uit zich in weerstand om het onderwerp te bespreken en soms ook in homovijandigheid. Dit betekent dat wanneer je homoseksualiteit onder deze groep bespreekbaar wil maken je als eerste een veilige sfeer moet creëren voor iedereen om zijn/haar gedachten te uiten (juist ook als dit gedachten zijn die niet sociaal wenselijk zijn). Gesprekstips bieden hierin handvatten om een gevoelig onderwerp als homoseksualiteit aan bod te laten komen. Door middel van de juiste ingang en/of focus in het gesprek, kun je jongeren aanspreken en in het gesprek betrekken. Bij elke andere werkvorm waarin er sprake is van een interactie met jongeren (die weerstand hebben ten opzichte van homoseksualiteit) zijn deze gesprekstips bruikbaar.

BENODIGDHEDEN:

Gesprekstips:

- ✓ Zorg voor een goede ingang of aanleiding die past bij de doelgroep en voorkomt dat jongeren in de weerstand schieten. Omdat de thema's homoseksualiteit en seksuele diversiteit weerstand kunnen oproepen, is het slim om het een onderdeel van een breder thema te maken en het op die manier bespreekbaar te maken. Op deze manier kun je jongeren toe leiden naar het gesprek en voorkom je dat ze gelijk afhaken bij het horen van het thema 'homoseksualiteit'. Voorbeelden van bredere thema's van waaruit je naar homoseksualiteit kan toewerken zijn: discriminatie, respect, seksualiteit, pesten.

- ✓ Leg in het gesprek de focus op homoseksualiteit als minderheid en verbind en vergelijk dit met andere kenmerken waarop iemand tot een minderheid kan behoren (religie, geslacht, muzieksmaak, etc). Iedereen wil gelijk behandeld worden en met respect, ongeacht tot welke minderheid iemand behoort. Daarnaast heeft iedereen kenmerken waarin hij/zij tot een minderheid behoort en door dit te benoemen kun je jongeren inzicht geven in het perspectief van homoseksuelen en homoseksualiteit.
- ✓ Als jongeren elkaar homo of mietje noemen dit niet voorbij laten gaan, maar vragen wat voor hen dat woord betekent en aangeven dat het net als kanker of jood of vieze turk een scheldwoord is.

SPELREGELS:

- ▶ Alert zijn op de sfeer, de specifieke groep en aanknopingspunten om het homoseksualiteit aan te snijden.
- ▶ De gesprekstips afstemmen binnen je team om één lijn te trekken en voor het creëren van draagvlak (bijv. omgang met schelden).
- ▶ Per situatie moet je bekijken of en zo ja welke gesprekstip je inzet. Niet elke situatie is geschikt voor het bespreken van homoseksualiteit, maar aan de andere kant zijn gesprekstips er om doorlopend in te zetten in je contact met jongeren. Belangrijk is dat je voor het bespreken van homoseksualiteit altijd zorgt voor een veilige en rustige ruimte zodat er vrijuit gesproken kan worden.

TIJD:

Wisselend

2. GENDERNEUTRAAL TAALGEBRUIK

DOEL:

Bespreekbaar maken, bewustzijn vergroten, zichtbaarheid homovriendelijkheid vergroten.

DOELGROEP:

Jongeren van alle leeftijden, en in het bijzonder jongeren die worstelen met hun seksuele identiteit.

WERKING:

Voor de meesten van ons is ons taalgebruik onderworpen aan de heteronorm van deze maatschappij. Zonder dat we het doorhebben gebruiken we in onze gesprekken woorden die iets veronderstellen over degene tegen wie we praten. Bijvoorbeeld als je aan een jongen vraagt of hij een vriendin heeft, ga je ervan uit dat hij hetero is. Een ander voorbeeld is wanneer je bij seksuele voorlichting voor meisjes alleen focust op seks met een jongen. Omdat heteroseksualiteit in onze maatschappij als 'norm' wordt gezien, gaan we er in contact met anderen vaak automatisch vanuit dat de ander hetero is. Dit heeft als gevolg dat homoseksuele jongeren zich minder begrepen en welkom voelen en dat zij zich minder snel zullen uiten over hun geaardheid. Daarnaast zet je met heteronormatief taalgebruik onbewust een standaard neer die jongeren kan bevestigen in hun weerstand tegen homoseksualiteit. Om dit te voorkomen kun je je genderneutraal uiten in je taalgebruik. Bij elke andere werkvorm waarin er sprake is van een interactie met jongeren zijn deze gesprekstips bruikbaar.

Ik heb me nooit zo beseft dat het stereotype is om aan een jongen te vragen of hij een vriendin heeft.

BENODIGDHEDEN:

- ✓ Gesprekstips voor genderneutraal taalgebruik:
 - Stel genderneutrale vragen en geef genderneutrale reacties bij verhalen en vragen over: liefde, relatie en seksualiteit.
 - In plaats van 'Heb je al een vriend/vriendin?' vraag je 'Heb je een relatie (gehad)?', 'Ben je al toe aan een relatie?', 'Hoe zou die er uit zien bij jou?'
 - 'Ben je al toe aan seks? Vertel eens ...'
 - Wat gebeurt er met je als je verliefd wordt?
 - In gesprek met jongeren (individueel en groep) benoemen van thema's die langs kunnen komen als seksualiteit, seksueel misbruik, seksuele diversiteit.
 - Over jezelf: als je een relatie hebt, spreek over 'mijn partner'. Laat eerst in het midden of dat een man of vrouw is.
 - Als je dat beantwoordt, "Ja ik heb een vriend(in), ik ben heteroseksueel" en niet er van uitgaan dat men weet dat je hetero bent en ook niet, "ik ben 'gewoon' hetero."

SPELREGELS:

- ▶ Zorg voor een veilige, prettige en afgesloten ruimte waar iedereen vrij kan praten en er niet steeds mensen binnenlopen.

3. WERKEN MET VERHALEN

DOEL:

Bespreekbaar maken, bewustzijn vergroten.

DOELGROEP:

Alle leeftijden

WERKING:

Het gebruiken van verhalen van en over homoseksuelen kan jongeren een (beter) beeld geven van de situatie en beleving van homoseksuelen. Vaak zijn er overeenkomsten tussen de jongeren en de homojongere en een verhaal kan jongeren hiervan bewust maken. Het zien van gelijkenissen kan een eye opener zijn en een aanzet zijn voor een gesprek. Om dit effect te bereiken is het wel van belang dat er een verhaal gekozen wordt dat aansluit bij (de leefwereld van) jongeren (religie, pesten, discriminatie, uiterlijk, interesses, etc.). Het kiezen van een verhaal is tevens leeftijdsgebonden; jongeren van 12 jaar hebben andere interesses en een andere leefwereld dan jongeren van 16 jaar. Afhankelijk van het soort verhaal kan gevraagd worden aan jongeren of zij zich kunnen verplaatsen in de situatie en wat zij zouden doen.

BENODIGDHEDEN:

- ✓ Een verhaal. Voorbeelden van verhalen zijn:
 - www.movisie.nl/publicaties/mijn-zus-zahra
 - www.chjc.nl/geloof-en-homoseksualiteit/mijn-verhaal#.Usv_ffvhOho
 - www.nieuwwij.nl/opinie/een-homo-op-school-het-verhaal-van-sipke-jan/
 - www.comingoutzone.nl/
- ✓ Een homoseksuele jongere of oudere uitnodigen om zijn verhaal te vertellen. Denk vooraf na over de insteek van de ontmoeting, zoals het hebben van een specifiek beroep of talent. Door een homoseksueel uit te nodigen die een bepaald talent of bepaald beroep heeft (zoals een rapper of dj) ligt de nadruk niet alleen op 'homoseksualiteit', zodat hij in de groep niet alleen als 'de homo' wordt ontvangen.
- ✓ Werkvorm 'Gesprekstips' (nr. 1) en werkvorm 'Genderneutraal taalgebruik' (nr. 2)

SPELREGELS:

- ▶ Zorg als eerste bij deze werkvorm voor een veilige, prettige en afgesloten ruimte waar iedereen vrij kan praten en er niet steeds mensen binnenlopen.
- ▶ Bepaal of jij zelf het verhaal wil voorlezen, dat je dit een jongere wil laten doen of dat een uitgenodigde homoseksuele jongere zijn/haar verhaal vertelt.
- ▶ Bepaal of je de jongeren tijdens het luisteren naar het verhaal op bepaalde punten wil laten letten en geef dit in dit geval van tevoren aan. Je kan jongeren bijvoorbeeld vragen te letten op mogelijke gelijkenissen met de hoofdpersoon van het verhaal en de jongere zelf.
- ▶ Geef de jongeren na het verhaal de gelegenheid om een eerste reactie te geven en probeer met de groep de overeenkomsten tussen de jongeren en de hoofdpersoon van het verhaal te vinden en te benoemen. Vraag jongeren wanneer ze hun gedachten delen uit te leggen waarom ze zo denken en of dit verhaal ze op andere gedachten brengt (en waarom wel of niet). Vraag jongeren of ze tot andere inzichten zijn gekomen naar aanleiding van het verhaal (waarom wel of niet).
Voorbeeldvragen zijn:
 - Wat vind je van de hoofdpersoon, wat voor type is het, lijkt hij/zij op jou? Waarom wel/niet?
 - Is de situatie van de hoofdpersoon herkenbaar voor je? Waarom wel/niet?
 - Kun je je inleven in de hoofdpersoon? Heb je begrip voor hem/haar? Waarom wel/niet?
 - Zou jij het net zo doen en er net zo instaan als de hoofdpersoon? Waarom wel/niet?
- ▶ Als het gesprek zijn einde nadert sluit dan positief af met iets dat de jongeren van het verhaal geleerd hebben en complimenteer de jongeren op het uiten van hun gedachten.

TIJD:

Minstens 30 minuten, verder afhankelijk van het verhaal

4. ACTUALITEIT ALS INGANG

DOEL:

Bespreekbaar maken, bewustzijn vergroten, kennis vergroten.

DOELGROEP:

Alle leeftijden

WERKING:

Gebruik maken van actualiteiten omtrent homoseksualiteit is een laagdrempelige manier om het onderwerp homoseksualiteit bespreekbaar te maken en jongeren bewust te maken van de problematiek. Door jongeren bewust te maken van wat er in hun omgeving daadwerkelijk gebeurt, maakt dat zij ervaren en beseffen dat het probleem wel degelijk nog speelt. Zeker wanneer er een homo gerelateerd incident of een activiteit in hun directe omgeving (de buurt) is waarvan ze nog niet wisten, komt de kwestie dichterbij wat het bewustzijn kan vergroten en het ijs kan breken hierover te praten. Vervolgens kan een gesprek over homoseksualiteit gevoerd worden. Eventueel kan hier ook via een ander aanverwant thema (pesten, discriminatie) het gesprek gestart worden.

In plaats van een negatieve actualiteit (incidenten) kan ook een positieve actualiteit (event, activiteit, initiatief, jaarlijkse terugkerende dag rondom of aanverwant aan homoseksualiteit zoals Paarse Vrijdag) gebruikt worden om een homoseksualiteit bespreekbaar te maken. Hiervoor kun je kiezen als je op een wat minder beladen manier homoseksualiteit wil aansnijden.

BENODIGDHEDEN:

- ✓ Actualiteiten rondom homoseksualiteit:
 - incidenten of opmerkelijkheden in krantenknipsels/nieuwssites.
 - evenementen, activiteiten en jaarlijkse terugkerende thema dagen (op homo gerelateerde websites zoals www.coc.nl, www.cocamsterdam.nl te vinden, zie verder de roze kaart, bijlage II).
 - jaarlijkse terugkerende thema dagen die niet direct homo gerelateerd zijn (roze agenda, dag van gelijkheid, dag tegen racisme en discriminatie etc).

- ✓ Werkvorm 'Gesprekstips' (nr. 1) en werkvorm 'Genderneutraal taalgebruik' (nr. 2).

SPELREGELS:

- ▶ Zorg als eerste bij deze werkvorm voor een veilige, prettige en afgesloten ruimte waar iedereen vrij kan praten en er niet steeds mensen binnenlopen.
- ▶ Bedenk hoe je de actualiteit wil presenteren aan de jongeren (voorlezen, zelf laten lezen, op een creatieve manier inleiden, 'spontaan' aanhalen in andere setting etc.).
- ▶ Geef de jongeren na het zien van de actualiteit de gelegenheid om een eerste reactie te geven.
- ▶ Vraag jongeren wat hun gedachten zijn en waarom ze die gedachten hebben.
- ▶ Vraag jongeren vervolgens om zich in te leven in de situatie van de homoseksueel hierin. Lukt dit wel of niet en waarom wel/niet?
- ▶ Vraag jongeren of ze tot andere inzichten zijn gekomen naar aanleiding van de actualiteit (waarom wel of niet).
- ▶ Als het gesprek zijn einde nadert sluit dan positief af met iets dat de jongeren van de actualiteit geleerd hebben en complimenteer de jongeren op het uiten van hun gedachten.

TIJD:

30 minuten

5. STELLINGEN

DOEL:

Bespreekbaar maken, bewustzijn vergroten.

DOELGROEP:

Alle leeftijden, maar meer geschikt voor pubers dan tieners

WERKING:

Door middel van prikkelende stellingen kun je een gesprek en de discussie starten over homoseksualiteit. De kracht van het werken met stellingen is dat jongeren kunnen aangeven waar ze echt staan en er daardoor een eerlijk gesprek kan ontstaan (doorbreken sociale wenselijkheid). Daarnaast biedt het een speelse manier om jongeren bewust te maken van het bestaan van meerdere perspectieven en argumenten. De stellingen hoeven niet allemaal over homoseksualiteit of seksuele diversiteit te gaan. Uit ervaring van andere jongerenwerkers is gebleken dat het juist goed werkt om het thema homoseksualiteit binnen een breder thema onder de aandacht te brengen (bijvoorbeeld diversiteit of pesten). Een stelling innemen en vervolgens met elkaar kijken waarom je een bepaalde stelling inneemt, kan jongeren inzicht geven in hun eigen gedachten, houding en eventuele weerstand ten opzichte van homoseksualiteit.

BENODIGDHEDEN:

- ✓ Stellingen. Op internet zijn diverse stellingen rondom homoseksualiteit te vinden, maar je kan ook zelf stellingen opstellen. Bruikbare voorbeelden van stellingen op internet zijn:
 - ✓ www.homolesbiopschool.nl/C1-waar-sta-jij.htm
 - ✓ www.edudivers.nl/lesgeven/werkvormen/stellingenspel
- ✓ Werkvorm 'Gesprekstips' (nr. 1) en werkvorm 'Genderneutraal taalgebruik' (nr. 2).

SPELREGELS:

- ▶ Zorg als eerste bij deze werkvorm voor een veilige, prettige en afgesloten ruimte waar iedereen vrij kan praten en er niet steeds mensen binnenlopen.
- ▶ Maak een keuze in hoe je de stellingen voorlegt of laat voorleggen door jongeren (voorlezen, ergens opschrijven in de ruimte, in een doos kaartjes met de stellingen erop die één voor één aan bod kunnen komen, etc.) en hoe je de jongeren stelling laat innemen (1. laten zeggen, 2. gebruik maken van de ruimte bijvoorbeeld door links te staan wanneer mee eens en rechts wanneer niet eens, 3. gebruik maken van post-its of andere gadgets of 4. jongeren willekeurig verdelen in 'eens' en 'oneens' groepen en ze ongeacht hun persoonlijke positie argumenten laten bedenken afhankelijk van de groep waar ze in zitten).
- ▶ Vraag jongeren waarom ze het wel of niet eens zijn met een stelling en start vanaf daar het gesprek. Probeer tijdens het gesprek jongeren kritisch te laten kijken waarom ze een stelling wel/niet innemen en of ze er ook anders over kunnen denken.
- ▶ Als het gesprek zijn einde nadert sluit dan positief af met iets dat de jongeren van de stellingen geleerd hebben en complimenteer de jongeren op het uiten van hun gedachten.

TIJD:

30-45 minuten

*Bespreekbaar maken van
homoseksualiteit. Daar kunnen
we mee aan de slag!*

6. FILMS / UITZENDING / VOORSTELLING

DOEL:

Bespreekbaar maken, bewustzijn vergroten, kennis vergroten.

DOELGROEP:

Alle leeftijden, wel afhankelijk van wat vertoond wordt

WERKING:

Een film, uitzending of voorstelling bekijken waar homoseksualiteit op een bepaalde manier aan bod komt is een voor jongeren toegankelijke en eenvoudige manier om de aandacht te richten op homoseksualiteit. Terwijl ze naar een verhaal kijken, komt het thema homoseksualiteit op een bepaalde manier (per film / uitzending / voorstelling) aan bod. Het zien van dit verhaal kan hen bewust maken, op andere inzichten brengen en hen meer bekendmaken met homoseksualiteit (bijvoorbeeld dat homoseksualiteit vaker en dichterbij voorkomt dan je zou denken). Daarnaast is het een mooie aanleiding voor een gesprek als dat het doel is.

BENODIGDHEDEN:

- ✓ Voorbeelden van films/uitzendingen met het thema homoseksualiteit erin zijn:
 - 'Help er is een homo in de klas' met discussie achteraf (www.helpenhomoindeklas.nl).
 - Flikker Op (www.homoindeklas.nl/docent/flikker-op.html).
 - Tv programma 'Uit de kast' van de KRO (www.uitdekast.kro.nl).
 - I am gay and Muslim.
 - My Child (www.mychilddocumentary.com/).
 - Watercolors.
 - Dream Boy.
 - Beautiful Thing.
 - Prayers for Bobby.
 - Fucking Åmål.
 - Brokeback Mountain.
 - Videoclip 'Same Love' (www.youtube.com/watch?v=OQngzapK5dM).
 - Bij Veilige Haven vind je meerdere filmopties rondom homoseksualiteit en religie (www.veiligehavenamsterdam.nl).
 - Film bezoeken tijdens de roze filmdagen (www.rozefilmdagen.nl).
 - Filmpjes op YouTube van homojongeren met suïcide pogingen of pestverhalen.
- ✓ Voorstellingen met het thema homoseksualiteit erin:
 - Binnen het aanbod van theater zijn ook voorstellingen te vinden waarin homoseksualiteit aan bod komt. Omdat het programma van theaters

steeds verandert, zijn er geen specifieke voorstellingen te noemen. Het beste kijk je in de agenda's wat het aanbod is of informeer je bij het theater.

- Mindmix ([www.mindmix](http://www.mindmix.nl)) biedt voorstellingen en nabesprekingen aan waar het thema homoseksualiteit aan bod komt.
- ✓ Indien gekozen wordt voor napraten, zie Werkvorm 'Gesprekstips' (nr. 1) en werkvorm 'Genderneutraal taalgebruik' (nr. 2).

SPELREGELS:

- ▶ Zorg als eerste als de film/uitzending op eigen locatie bekeken wordt voor een veilige, prettige en afgesloten ruimte waar iedereen vrij kan praten en er niet steeds mensen binnenlopen.
- ▶ Afhankelijk van de groep jongeren en hoe sterk je er de nadruk op wil leggen kun je een keuze maken in de mate waarin homoseksualiteit in de film/uitzending/voorstelling voorkomt.
- ▶ Introduceer de film/uitzending/voorstelling zoals je wil en maak daarin een keuze of je van tevoren wel of niet aangeeft dat het thema homoseksualiteit aan bod komt en of je het wel of niet wil bespreken daarna. Voordeel van het wel aangeven is dat het thema dan bewuster aanwezig is, met als mogelijk nadeel dat er van tevoren weerstand ontstaat. Niet benoemen maakt dat jongeren neutraler film gaan kijken en betekent dat er minder de nadruk op homoseksualiteit ligt.
- ▶ Wanneer een gesprek na het kijken gewenst is en je niet op eigen locatie bent, verplaats je dan eerst naar je eigen locatie of een andere veilige plek voor je een gesprek start. Geef de jongeren na het zien van de film/uitzending/voorstelling de gelegenheid om een eerste reactie te geven. Vraag of jongeren zich konden inleven in de situatie en de personen in de film en waarom wel of niet. Vraag jongeren of ze tot andere inzichten zijn gekomen naar aanleiding van de film/uitzending/voorstelling (waarom wel of niet).
- ▶ Als het gesprek zijn einde nadert sluit dan positief af met iets dat de jongeren van de film/uitzending/voorstelling geleerd hebben en complimenteer de jongeren op het uiten van hun gedachten.

TIJD:

Duur van de film en tijd die je erna wil besteden aan napraten

7. ROLLENSPEL

DOEL:

Bewustzijn vergroten, houding verbeteren.

DOELGROEP:

Alle leeftijden, maar meer geschikt voor jongeren vanaf 15 jaar

WERKING:

Een rollenspel is de meest directe manier om jongeren in de situatie van homoseksuelen in te laten leven, aangezien zij zelf (onder andere) de homoseksuele jongere spelen. Het inleven in de situatie en rol van de homoseksuele jongere zorgt voor meer bewustzijn en wellicht ook een andere houding. Een rollenspel is eveneens een manier om homoseksualiteit bespreekbaar te maken op een interactieve manier.

BENODIGDHEDEN:

- ✓ Rollenspel. Je kunt zelf een rollenspel verzinnen en deze volledig aanpassen aan je doelgroep en de omgeving. Daarnaast zijn op internet rollenspellen te vinden. Voorbeelden van rollenspellen zijn:
 - Rollenspel: Verzin een toneelstukje dat over pesten gaat. Het doel is een bewustwording van de verschillende rollen die worden ingenomen bij het pesten; pester, gepeste, omstanders, helper.
 - www.edudivers.nl/lesgeven/werkvormen/rollenspel
- ✓ Werkvorm 'Gesprekstips' (nr. 1) en werkvorm 'Genderneutraal taalgebruik' (nr. 2).

SPELREGELS:

- ▶ Zorg als eerste voor een veilige, prettige en afgesloten ruimte waar iedereen vrij kan praten en er niet steeds mensen binnenlopen.

- ▶ Bedenk van tevoren wat voor soort rollenspel je doelgroep aankan en waar ze enigszins voor open staan (welke situatie je wil schetsen en met wat voor rollen). Het is aan te raden een rol te kiezen die op homoseksualiteit na dicht bij de jongere staat, om te voorkomen dat het te moeilijk wordt voor jongeren zich in te leven.
- ▶ Bedenk of je jongeren aanwijst die de rol gaan spelen of dat je ze dit zelf laat bepalen.
- ▶ Voer het rollenspel uit en stimuleer de jongeren om zich zo goed mogelijk in te leven en te acteren. Doe eventueel zelf een eerste rol als je merkt dat de groep moeite heeft met de opdracht.
- ▶ Start aan het einde van het rollenspel een gesprek waarin je bespreekt hoe het ging en wat er moeilijk of makkelijk was aan het spelen van de rollen en waarom. Vraag aan de jongeren die niet speelden of zij hetzelfde hadden gehandeld als de spelende jongere en waarom wel/niet. Vraag of jongeren zich konden inleven in de situatie en de personen van het rollenspel en waarom wel of niet. Vraag jongeren of ze tot andere inzichten zijn gekomen naar aanleiding van het rollenspel (waarom wel of niet).
- ▶ Als het rollenspel en aanvullende gesprek het einde naderen sluit dan positief af met iets dat de jongeren van het rollenspel geleerd hebben en complimenteer de jongeren op het spelen van de rollen en het uiten van hun gedachten.

TIJD:

30-45 minuten

8. FOTO OPDRACHT

DOEL:

Bespreekbaar maken, bewustzijn vergroten.

DOELGROEP:

Alle leeftijden

WERKING:

Als je een luchtige, creatieve en interactieve manier zoekt om homoseksualiteit onder de aandacht te brengen, is een foto opdracht een optie. Je laat jongeren foto's maken van willekeurige mensen. Vervolgens laat je hen deze foto's bekijken en beoordelen wat zij over de persoon op de foto kunnen zeggen (geslacht, leeftijd, seksuele voorkeur, opleiding, beroep, interesses, etc.). Deze opdracht kan jongeren inzicht geven in de vooroordelen en stereotypes van waaruit ze denken en handelen. De beoordeling van de foto's kan een ingang zijn voor een gesprek over vooroordelen en stereotypering en de gevolgen daarvan. Door jongeren zelf de foto's te laten maken, zijn ze meer betrokken bij het bespreken van de foto's (omdat het hen eigen foto's betreft). Daarnaast combineer je het creatieve en actieve aspect van foto's maken met het meer serieuze bespreken en analyseren van de foto's, wat een goede combinatie is om jongeren enthousiast te krijgen.

BENODIGDHEDEN:

- ✓ Fotocamera's.
- ✓ Computer en printer.
- ✓ Je kan ook kiezen om aan te sluiten bij een bestaande fotoserie en dit als uitgangspunt nemen voor je opdracht (bijvoorbeeld de Pride Photo Award).
- ✓ Werkvorm 'Gesprekstips' (nr. 1) en werkvorm 'Genderneutraal taalgebruik' (nr. 2).

SPELREGELS:

- ▶ Spreek met jongeren af dat ze voordat ze een foto maken, vragen aan mensen of dit mag en uitleggen waarvoor het is (kan het ook algemeen houden en zeggen dat het voor een project van de organisatie is en dat alle foto's alleen voor de opdracht gebruikt zullen worden).
- ▶ Stuur de jongeren op pad en spreek af wat de tijdspanne is.
- ▶ Laat jongeren zelf hun foto's uitprinten en ophangen in een daarvoor geschikte ruimte.
- ▶ Vraag per foto wat er in de jongeren opkomt wat voor persoon dit is. Gebruik deze beoordeling als de basis voor het verdere gesprek.

TIJD:

3 uur inclusief foto's maken

Met een creatieve opdracht krijg je jongeren enthousiast.

9. PAINT YOUR IDENTITY

DOEL:

Bewustzijn vergroten, houding verbeteren.

DOELGROEP:

Alle leeftijden

WERKING:

Paint your identity is een creatieve werkvorm met dezelfde opzet als de werkvorm 'Foto opdracht' (p.13), met het verschil dat bij deze opdracht jongeren zichzelf visualiseren en vervolgens door anderen (onbekenden) laten beoordelen wat voor mens zij zijn. Hiermee wordt een situatie gecreëerd waarin jongeren in aanraking komen met het oordeel van anderen over henzelf en het ongenoegen wanneer dit niet klopt. Door te kijken wat anderen aan de hand van jouw portret over je zeggen, krijg je inzicht in de vooroordelen en stereotypen van mensen. De jongeren zullen zoals gezegd merken dat niet alles klopt wat men over ze zegt en dit kan een eye opener zijn dat alles wat zij zelf over anderen denken ook niet hoeft te kloppen.

BENODIGDHEDEN:

- ✓ Schilderbenodigdheden of ander materiaal waarmee de jongeren zichzelf kunnen portretteren.
- ✓ (Relatief) onbekende mensen uit de buurt of het jongerencentrum of de groep jongeren zelf als zij elkaar nog niet heel goed kennen.
- ✓ Werkvorm 'Gesprekstips' (nr. 1) en werkvorm 'Genderneutraal taalgebruik' (nr. 2).

SPELREGELS:

- ▶ Geef jongeren de ruimte een mooi portret van zichzelf te maken waar ze trots op zijn.
- ▶ Belangrijk is dat je geen kunstenaar hoeft te zijn om mee te doen met deze opdracht en dat het niet gaat om wie het mooist kan schilderen.
- ▶ Zorg bij het bespreken van de schilderijen dat er met respect wordt gesproken over elk schilderij en de persoon erachter. Zeker wanneer er onbekenden bij gehaald worden om de portretten te 'analyseren' is het belangrijk dit van tevoren te benadrukken.
- ▶ Laat een jongere reageren als zijn/haar schilderij besproken is. Dit is de start van een gesprek over vooroordelen en stereotypen.

TIJD:

Tussen de 2 en 3 uur, afhankelijk van hoeveel tijd de jongeren krijgen voor het maken van een portret

Je merkt dat jongeren hun eigen identiteit aan het ontdekken zijn, daar sluit deze opdracht mooi bij aan.

10. ASSOCIATIESPEL

DOEL:

Bespreekbaar maken, bewustzijn vergroten, houding verbeteren.

DOELGROEP:

Jongeren van 15 jaar en ouder

WERKING:

Het associatiespel is een werkvorm waarbij de vooroordelen en stereotypen die jongeren hebben naar voren komen om vervolgens besproken te worden. Door jongeren beperkt de tijd te geven alles wat in ze opkomt bij een term zoals homoseksualiteit op te schrijven, hebben zij geen tijd om na te denken over hun antwoorden en krijg je de meest pure gedachtes op papier. Voor jongeren is deze werkvorm een manier om inzicht te krijgen in hun eigen vooroordelen en stereotypen, wat hun bewustzijn kan vergroten en hun houding kan veranderen. De antwoorden die gegeven zijn, kunnen tevens de basis vormen voor een gesprek.

BENODIGDHEDEN:

- ✓ Termen waar jongeren hun associaties over opschrijven (bijvoorbeeld mannen en vrouwentaken, mannen en vrouwen gedrag, homo en lesbo kenmerken). Deze kun je zelf bedenken en aanpassen aan je specifieke doelgroep.
- ✓ Papier en pen om de associaties op te schrijven.
- ✓ Uitleg over vooroordelen (bijlage III).
- ✓ Werkvorm 'Gesprekstips' (nr. 1) en werkvorm 'Genderneutraal taalgebruik' (nr. 2).

SPELREGELS:

- ▶ Zorg als eerste voor een veilige, prettige en afgesloten ruimte waar iedereen vrij kan praten en er niet steeds mensen binnenlopen.

- ▶ Voor aanvang van deze werkvorm is het belangrijk om aan te geven dat er geen goede of foute antwoorden zijn. Dit om te zorgen dat jongeren zich achteraf niet vervelend hoeven te voelen over hun eventuele vooroordelen, die menseigen zijn om de wereld om hen heen snel te kunnen categoriseren en daarmee verwerken.
- ▶ De gespreksleider benoemt een onderwerp, bijvoorbeeld 'homoseksualiteit'. De jongeren schrijven binnen 20 seconden op waar zij het eerste aan denken als ze het woord 'homoseksualiteit' horen. Dit doen zij zonder met de andere jongeren te overleggen.
- ▶ De gespreksleider vraagt de jongeren één voor één wat zij hebben opgeschreven en vraagt naar de redenen waarom zij dat hebben opgeschreven. Misschien zijn er overeenkomsten of juist verschillen in wat de deelnemers hebben opgeschreven. De gespreksleider bespreekt deze verschillen of overeenkomsten ook.
- ▶ De gespreksleider vraagt en bespreekt of de jongeren vinden dat wat er opgeschreven is eigenlijk vooroordelen zijn of niet. En waarom wel of niet.
- ▶ De gespreksleider benadrukt dat het hebben van vooroordelen menseigen is, om de wereld sneller te kunnen verwerken. Waar het om gaat is of je je bewust bent van je vooroordelen en of je er naar handelt of niet.

TIJD:

Minimaal 30 minuten

11. ROZE QUIZ

DOEL:

Kennis vergroten, bespreekbaar maken.

DOELGROEP:

Afhankelijk van het soort vragen in de quiz.

WERKING:

Door middel van een quiz wordt op een laagdrempelige manier de kennis van homoseksualiteit gepeild. Tevens biedt de quiz de mogelijkheid om kennis over te dragen, door het geven van de juiste antwoorden en het bespreken hiervan.

BENODIGDHEDEN:

- ✓ Roze quiz:
 - Een voorbeeld van een roze quiz vind je in bijlage IV.
 - Je kunt zelf een quiz samenstellen aangepast aan je specifieke doelgroep. Op de roze sociale kaart (zie bijlage II) vind je websites waar je informatie over homoseksualiteit kunt vinden.
- ✓ Thema quiz:
 - Als een roze quiz een brug te ver is voor je doelgroep kun je ook een quiz opstellen rondom een aan homoseksualiteit verwant thema (gelijkheid, discriminatie, vooroordelen, etc.), waarbinnen je een aantal vragen over homoseksualiteit stelt.

- ✓ Werkvorm 'Gesprekstips' (nr. 1) en werkvorm 'Genderneutraal taalgebruik' (nr. 2)

SPELREGELS:

- ▶ Zorg als eerste voor een veilige, prettige en afgesloten ruimte waar iedereen vrij kan praten en er niet steeds mensen binnenlopen.
- ▶ Bedenk hoe je wil dat de jongeren antwoorden op de vragen (individueel, klassikaal, etc.).
- ▶ Bespreek na elke vraag het antwoord voor je verder gaat met de volgende vraag en neem hier de tijd voor. Geef ruimte voor de mening van de jongeren, ook als deze afwijkt van het juiste antwoord.
- ▶ Als de quiz zijn einde nadert sluit dan positief af met iets dat de jongeren van de quiz geleerd hebben en complimenteer de jongeren op het uiten van hun gedachten.
- ▶ Beloon de jongere met de meeste juiste antwoorden met een prijsje (iets lekkers, de eer, een privilege) om te laten zien dat het hebben van kennis loont of beloon alle jongeren voor het meedoen en meedenken met een prijsje (iets lekkers, een leuk vooruitzicht, etc).

TIJD:

Afhankelijk van het aantal vragen

12. SPEAK UP DEBAT

DOEL:

Bespreekbaar maken, bewustzijn vergroten, zichtbaarheid homovriendelijkheid vergroten.

DOELGROEP:

Jongeren van 14 jaar en ouder

WERKING:

Vanuit het COC Amsterdam wordt in samenwerking met welzijnsorganisaties meerdere keren per jaar het Speak Up debat georganiseerd. Dit is een event dat in samenwerking met jongeren wordt ingevuld en daarom per keer anders vorm krijgt. Performances van jongeren worden afgewisseld met een debat over diversiteit en 'anders zijn'. Homoseksualiteit wordt hierbij op een toegankelijke en aansprekende manier bespreekbaar gemaakt en jongeren worden uitgedaagd om na te denken over hun houding en geprikkeld hun bewustzijn te vergroten. Als je als organisatie zichtbaarder wil maken homovriendelijk te zijn, is het organiseren van een Speak Up debat in samenwerking met COC Amsterdam een optie.

BENODIGDHEDEN:

- ✓ Speak Up debat:
 - Neem contact op met COC Amsterdam (www.cocamsterdam.nl) voor meer informatie over de inhoud van een Speak Up debat, het organiseren van een Speak Up debat, het aansluiten bij geplande Speak Up debatten en een video van een Speak Up debat (www.youtube.com/watch?v=g0aj3z6GN5o&feature=youtu.be).
- ✓ Werkvorm 'Gesprekstips' (nr. 1) en werkvorm 'Genderneutraal taalgebruik' (nr. 2).

SPELREGELS:

- ▶ Neem contact op met COC Amsterdam voor de spelregels.

TIJD:

De avond van het debat zelf en de uren die nodig zijn ter voorbereiding (wisselend)

*Iedereen was enthousiast,
het was een geslaagd event!*

13. ROZE SOCIALE KAART

DOEL:

Doorverwijzen, kennis vergroten.

DOELGROEP:

Alle leeftijden

WERKING:

De Roze sociale kaart biedt een overzicht van de instanties, organisaties, websites en dergelijke die gerelateerd zijn aan homoseksualiteit. Deze kun je gebruiken om zelf informatie in te winnen en om jongeren te informeren en door te verwijzen. Het kennen van de Roze sociale kaart helpt je om jongeren effectief te helpen en door te verwijzen. Ook kan de Roze sociale kaart een bron van informatie zijn die je kan inzetten bij andere werkvormen (roze quiz of voorlichting).

BENODIGDHEDEN:

- ✓ Roze sociale kaart (zie bijlage II).
- ✓ Werkvorm 'Gesprekstips' (nr. 1) en werkvorm 'Genderneutraal taalgebruik' (nr. 2).
- ✓ Stappenplan voor doorleiden naar reguliere instellingen (zie hieronder in kader).

SPELREGELS:

- ▶ Voor je jongeren doorverwijst is het belangrijk dat je goed op de hoogte bent van de Roze sociale kaart en dat je je enigszins hebt verdiept in de inhoud. Dit omdat je anders het risico loopt om jongeren verkeerd te informeren en door te verwijzen.
- ▶ De Roze sociale kaart is een veranderlijke kaart. Een organisatie die er vandaag nog is, kan morgen opgeheven zijn. Daarom is het goed voor je jongeren informeert en doorverwijst, om altijd te checken of de betreffende organisatie of website nog bestaat.

TIJD:

Niet van toepassing.

STAPPENPLAN VOOR DOORLEIDEN NAAR REGULIERE INSTELLINGEN:

1. Check of het probleem of de behoefte (nog steeds) aanwezig is en of er bij de jongere bereidheid en noodzaak is om met het probleem/behoefte aan de slag te gaan.
2. Ondersteun de jongere bij het zoeken naar (oplossings-)mogelijkheden. Draag deze niet zelf aan, maar biedt ruimte om de jongere te laten nadenken over welke mogelijkheden hij/zij zelf ziet.
3. Geef de jongere een folder of webadres van de instelling voor meer informatie en licht toe wat deze instelling kan bieden. Spreek eventueel af om een volgende keer hierop terug te komen.
4. Bespreek met de jongere wat hij/zij van de mogelijkheden vindt, waar een eventuele voorkeur naar uit gaat en welke knelpunten er worden gezien.
5. Maak vervolgens een actieplan over de vervolgstappen met daarin afspraken over de stappen die de jongere zelf onderneemt en stappen die jij eventueel onderneemt.

TIP:

Als een jongere er tegenop ziet om zelf contact op te nemen met een instelling kun je voorstellen om met hem of haar mee te gaan. Ook kun je afspreken dat je vooraf telefonisch contact opneemt met de instelling. De instelling is dan al op de hoogte. Dit kan de drempel voor de jongere verlagen.

14. VOORLICHTING

DOEL:

Kennis vergroten.

DOELGROEP:

Alle leeftijden, afhankelijk van de inhoud van de voorlichting

WERKING:

Soms is een gebrek aan kennis, reden voor homovijandig en intolerant gedrag. Kennis kan dan helpen om beter begrip te krijgen. In dat geval kun je jongeren informatie presenteren die hen helpt meer inzicht te krijgen. Kennis over homoseksualiteit delen kan ook het beginpunt zijn van een gesprek. Voorlichting geven aan jongeren is een eenvoudige manier om kennis over te dragen. Maar om jongeren hiervoor te enthousiasmeren is het belangrijk dat de voorlichting niet te lang duurt, op een voor jongeren aansprekende manier wordt aangeboden en dat er gedurende de voorlichting ruimte is voor interactie. Alleen dan zal je de aandacht van jongeren hebben en is het mogelijk om kennis over te dragen. De voorlichting richten op een breder thema en van daaruit naar homoseksualiteit toewerken, kan een manier zijn om jongeren aan te trekken.

BENODIGDHEDEN:

- ✓ Voorlichting:
 - Voorlichting kun je zelf geven door de Roze sociale kaart te gebruiken en internet (bijvoorbeeld fact sheets van Movisie over o.a. suïcide bij homojongeren).
 - Je kunt een expert uitnodigen voorlichting te geven (bijvoorbeeld iemand van COC, of de christelijke lesmethode www.homoindeklas.nl, of via een andere aan homoseksualiteit gerelateerde organisatie; zie Roze sociale kaart).
- ✓ Werkvorm 'Gesprekstips' (nr. 1) en werkvorm 'Genderneutraal taalgebruik' (nr. 2)

SPELREGELS:

- ▶ Zorg als eerste voor een veilige, prettige en afgesloten ruimte waar iedereen vrij kan praten en er niet steeds mensen binnenlopen.
- ▶ Zorg ervoor dat sommige informatie die je deelt voor jongeren nieuw is of vanuit hun perspectief niet juist is. Dit lokt discussie uit, wat nodig is om jongeren te prikkelen, ander inzicht te bieden en de mogelijkheid iets te leren. Neem alle tijd om hier met de jongeren over in gesprek te gaan en wees niet belerend.

TIJD:

Maximaal 45 minuten inclusief bespreking

15. INDIVIDUELE BEGELEIDING

DOEL:

Bespreekbaar maken seksuele identiteit, doorverwijzen, kennis vergroten.

DOELGROEP:

Jongeren die worstelen met hun seksuele identiteit

WERKING:

In je individuele contact met jongeren kun je jongeren helpen om homoseksualiteit bespreekbaar te maken. Jongeren die je mogelijk doorverwijst naar een andere instelling kunnen kwetsbaar en onzeker zijn. Het is misschien vanzelfsprekend voor je, maar in zo'n geval kan individuele begeleiding of ondersteuning naar behoefte van de jongere prettig zijn. De jongere kent jou beter dan de instelling waar hij / zij naar wordt doorverwezen en vindt het misschien fijn om bepaalde dingen met jou op te lossen of te bespreken. Probeer daarin de jongere dan zoveel mogelijk tegemoet te komen. Ook wanneer het contact te maken heeft met een coming out of juist niet, kan het voor de jongere extra fijn zijn om contact te hebben met een bekende die toch nog op wat afstand staat (geen familie of vrienden).

BENODIGDHEDEN:

- ✓ Kennis van de Roze sociale kaart (bijlage II).
- ✓ Werkvorm 'Gesprekstips' en werkvorm 'Genderneutraal taalgebruik' (nr. 2).
- ✓ Stappenplan voor doorleiden naar reguliere instellingen (zie het kader bij werkvorm 'Roze sociale kaart').

SPELREGELS:

- ▶ Zorg voor een ruimte waar je individueel met een jongere kan praten.
- ▶ Zorg dat jij en de jongere allebei de tijd en rust hebben voor een gesprek.
- ▶ Bedenk van tevoren hoe je het gesprek wil beginnen (is er een concrete aanleiding of begin je met een algemeen praatje).
- ▶ Laat bij de jongere liggen wat hij wil vertellen door bij elke vraag aan te geven dat hij/zij niet hoeft te antwoorden als hij/zij dat niet wenst.
- ▶ Pas de hierboven besproken gesprekstips toe voor gender neutrale vragen en reacties. Kijk daarbij hoe de jongere daarop reageert (reageert de jongere ook gender neutraal of laat hij/zij merken wat zijn/haar voorkeur is?).
- ▶ Het kan de jongere ook helpen over zijn problemen of worsteling te beginnen als er in de ruimte een fysiek teken is dat aangeeft dat elke seksuele voorkeur geaccepteerd is (zie hiervoor de werkvorm 'Fysieke zichtbaarheid' op nr. 16).

TIJD:

Zorg dat er alle tijd is voor een gesprek, haast je niet

16. FYSIEKE ZICHTBAARHEID

DOEL:

Zichtbaarheid homovriendelijkheid vergroten, LHBT jongeren gevoel geven welkom te zijn.

DOELGROEP:

Alle leeftijden

WERKING:

Fysiek zichtbaar maken dat je als persoon en organisatie homovriendelijk bent heeft twee functies. Door het gebruik van symbolen en materialen zichtbaar maken naar jongeren en de buurt dat je als jongerenwerker en als organisatie homovriendelijk bent, draagt ten eerste indirect bij aan het vergroten van tolerantie van homoseksualiteit onder jongeren. Je geeft ermee het signaal af aan de jongeren en de buurt dat homoseksualiteit bij jou en jouw organisatie getolereerd wordt en dat homovriendelijkheid een onderdeel is van de huisregels, wat betekent dat bezoekers van jouw organisatie dit dienen te respecteren. Daarmee bestaat de kans dat jongeren deze homovriendelijke houding overnemen of hun eigen houding overdenken. Ten tweede geef je naar LHBT jongeren een signaal af dat zij in het bijzonder ook welkom zijn en terecht kunnen bij jou en jouw organisatie. Deze zichtbaarheid kan het makkelijker maken voor jongeren die met een homogelateerde kwestie zitten om contact te zoeken.

Zichtbaar maken dat je homovriendelijk bent is een goede eerste stap om homoseksualiteit bespreekbaar te maken.

Hierbij maak je zelf binnen jouw organisatie en met de doelgroep in gedachte een afweging wat passend is.

BENODIGDHEDEN:

- ✓ Posters, folders, boeken en mappen omtrent het thema homoseksualiteit (te verkrijgen bij aan homoseksualiteit gerelateerde organisaties, zie Roze sociale kaart, bijlage II).
- ✓ Homoseksuele symbolen (roze items, regenboogsticker of regenboogvlag, zie bijlage V).
- ✓ Foto's of schilderijen die bij de werkvormen 'Foto opdracht' en 'Paint your identity' gemaakt zijn.
- ✓ Digitale zichtbaarheid (op de website van je organisatie direct of indirect aangeven dat je homovriendelijk bent).
- ✓ Visitekaartje waarop je aangeeft LHBT in je portefeuille te hebben.
- ✓ Zichtbaar zijn kan ook betekenen dat je als jongerenwerker je gezicht laat zien bij gay gerelateerde evenementen in de buurt. Je geeft daarmee een signaal af aan de jongeren in je buurt.

SPELREGELS:

- ▶ Kijk bij jouw organisatie welke fysieke tekens haalbaar zijn (bijvoorbeeld wel folders maar geen regenboogvlag, of wel op de werkplek maar niet digitaal) en bespreek met je team waar het zich prettig bij voelt.

TIJD:

Niet van toepassing

ACHTERGROND

TOOLKIT

Deze toolkit is één van de concrete producten van het dialoogproject 'Homoseksualiteit Verankerd' van het lectoraat Youth Spot van de Hogeschool van Amsterdam. Nadat Amsterdam het bespreekbaar maken van homoseksualiteit onder jongeren tot speerpunt heeft benoemd, heeft Youth Spot van Dienst Maatschappelijke Ontwikkeling en de stadsdelen van de gemeente Amsterdam de opdracht gekregen om de aandacht voor homoseksualiteit in het jongerenwerk te verankeren met het dialoogproject 'Homoseksualiteit Verankerd'.

Het dialoogproject 'Homoseksualiteit Verankerd' bestaat uit drie delen. In het eerste deelproject is per stadsdeel het dialoogproject aangeboden aan jongerenwerkteams in Amsterdam. Dit heeft geresulteerd in 69 jongerenwerkers die

via de dialoogmethode zijn getraind zodat zij kunnen signaleren wat zich afspeelt in en rond het jongeren centrum op gebied van homoseksualiteit (coming-out, pesterijen, verborgen hulpvragen, etc.) en over de vaardigheden beschikken om homoseksualiteit bespreekbaar te maken. In het tweede deelproject wordt de methodiek doorontwikkeld. Een onderdeel hiervan is een evaluatie van de training. Daarnaast is deze toolkit een onderdeel van het tweede deelproject. In het derde deelproject wordt aandacht besteed aan de borging van homoseksualiteit binnen het jongerenwerk. Hiertoe zijn twee plannen ontwikkeld om het thema homoseksualiteit te borgen. Het ene plan is gericht op borging binnen het beroepsonderwijs (sociaalagogische opleidingen) in Amsterdam en het andere betreft het eerder genoemde actieplan voor borging binnen het jongerenwerk.

BIJLAGE I

BELANGRIJKE TERMEN UITGELEGD

HOMOFILIE / HOMOFIEL

Dit woord komt uit de medische hoek. Het is een aanduiding van verlangens naar mensen van het eigen geslacht. Het gaat niet alleen over seksualiteit, maar deze aanduiding gaat vooral over het brede, algemene verlangen naar intiem relationeel contact met de eigen sekse, inclusief seksualiteit.

In eerste instantie werd deze term gebruikt begin 20e eeuw toen homoseksualiteit in de westerse cultuur beschouwd werd als een ziekte. Later is het ook vaak gebruikt om een maatschappelijk acceptabele leefstijl aan te geven. Ouderen gebruiken deze term nog wel eens. Het gaat over man - man en vrouw - vrouw relaties. Tegenwoordig denken mensen bij het begrip 'homofiel' alleen aan mannen. Homofiel komt van de combinatie van de Griekse woorden homoios (gelijk) en filein (houden van). Homo sapiens is Latijns voor de staande mens. Homo staat voor 'mens'. 'Homo' wordt ook gebruikt voor gelijk (voorbeeld: homogeen).

HOMOSEKSUEEL / HOMOSEKSUALITEIT

Hier is de aanduiding specifiek gericht op het seksuele verkeer tussen mensen van hetzelfde geslacht. Het woord gaat in principe over man-man en vrouw-vrouw relaties, maar wordt meestal opgevat als term voor man-man relaties. Het is een woord dat netjes gebruikt kan worden.

LESBIENNE / LESBO

Is de meest gangbare term voor vrouwen die zich emotioneel en seksueel aangetrokken voelen tot vrouwen. Het is een woord dat netjes is. Lesbo is meer populair.

LHBT

Afkorting die staat voor Lesbienne, Homoseksueel, Biseksueel en Transgender.

GAY

Engels woord voor homoseksualiteit dat vaak gebruikt wordt in plaats van homoseksualiteit/homoseksueel. De homobeweging heeft dit woord al jaren geleden als naam opgepikt. Het woord betekent letterlijk: 'vrolijk' en wordt vaak ook in verband gebracht met de kleuren van de regenboog.

REGENBOOGVLAG

De regenboogvlag is een internationaal gebruikt symbool voor

veel groepen uit de homobeweging. De regenboogkleuren staan o.a. voor vrijheid.

*Woorden die in Nederland verder nog gebruikt worden, maar door sommigen niet als netjes worden gezien, zijn voor mannen: Flikker, Nicht, Poot, Mietje; voor vrouwen: Pot, Dijk en 'Liesbeth'. Er zijn in de loop der jaren veel scheldwoorden geweest, sommige van deze woorden zijn een tijd overgenomen door de homobeweging als strijdtermen. Dit geldt bijvoorbeeld voor de woorden 'Pot' en 'Flikker'. Zeker in de jaren 70 - 80 waren dit woorden die trots geuit werden als een teken van zelfbewustzijn. Hierbij werden ook vaak buttons en roze driehoeken gedragen.

ROZE DRIEHOEK

De roze driehoek is oorspronkelijk één van de merktekens in Duitse concentratiekampen en werd onder andere gebruikt als herkenningsteken voor de vervolging van homoseksuelen tijdens de Tweede Wereldoorlog. De roze driehoek werd in concentratiekampen op de kleding genaaid als teken dat het hier om een homoseksueel ging, soms in combinatie met een gele ster, rode driehoek, zwarte driehoek (o.a. tekens voor: joden, zigeuners, communisten, anarchisten, etc). Vanaf de jaren zeventig werd de roze driehoek een geuzenteken voor de homobeweging in hun strijd voor acceptatie en gelijke rechten.

BISEKSUALITEIT

Mannen en vrouwen die zowel naar mannen als naar vrouwen seksuele en relationele verlangens hebben en dit eventueel praktiseren met beide of een van beide geslachten.

Veel theorieën rond seksuele voorkeuren gaan er van uit dat in ieder mens wel een bepaalde mate van biseksualiteit aanwezig is. Het percentage varieert van 0% of 100% tot 50/50%.

Van biseksuelen wordt vaak gezegd dat ze van 'beide walletjes snoepen'. Het feit of iemand wel of niet monogaam is, lijkt dan eerder aan de orde, een biseksueel kan ook voor een monogame relatie kiezen.

GELEGENHEIDSHOMOSEKSUALITEIT

In situaties waarin geen personen van het andere geslacht aanwezig of beschikbaar zijn, denk aan gevangenissen, leger, scheepvaart, kostscholen, etc. kan sprake zijn van gelegenheidshomoseksualiteit. Het verlangen naar seks is zo groot dat er 'noodgedwongen' wordt overgegaan op seksuele

handelingen met het eigen geslacht. Dit betekent niet dat men homoseksuele gevoelens hoeft te hebben, de gelegenheid wordt genomen en als deze gelegenheid weer wordt opgeheven keert de persoon terug naar de reguliere voorkeur.

In de prostitutie kan dit ook het geval zijn, de noodzaak tot geld is zo groot dat men voor de gelegenheid overgaat tot seks met het eigen geslacht of juist met het andere geslacht (gelegenheidsheteroseksualiteit).

Ook in samenlevingen waar een groot taboe heerst op seksuele omgang voor het huwelijk, vindt gelegenheidshomoseksualiteit plaats. Soms biedt dit mensen met homoseksuele gevoelens de mogelijkheid uiting te geven aan hun verlangen, al blijft het vaak in het geheim. Soms zeggen mensen dat hun gedrag voortkwam door de gelegenheid, omdat ze zich schamen of bang zijn (voor de gevolgen) om voor hun homoseksuele gevoelens uit te komen.

TRAVESTIE

Travestie heeft twee betekenissen: als performance en als gevoel. Als 'feest / theater / performance'. Hier gaat het meestal om mannen in vrouwenkleden. Travestie wordt gebruikt om in shows, in het theater en soms in het uitgaansleven extra vrolijkheid te bieden. Deze vorm van travestie kan een verbinding hebben met homoseksualiteit, maar dat hoeft niet. Met name in het theater, in comedy en bij shows is het een manier om de show iets extra's te geven, of om zaken belachelijk te maken. De kleding is hierbij meestal zeer uitbundig, het is ook meestal showkleding voor vrouwen en geen dagelijkse kleding. Als 'gevoel' kan travestie zowel voor hetero's als voor homo's een manier van leven zijn. Een bekend voorbeeld in Nederland is Maarten 't Hart, een schrijver, heteroseksueel en man die graag vrouwenkleding draagt. Hierbij is de kleding juist alledaags, het gaat om gewone kleding die vrouwen ook dragen in het dagelijks leven. Vrouwen in mannenkleding is in moderne samenlevingen sinds de jaren zestig een normaal straatbeeld. Deze manier van kleden door vrouwen (broeken, overhemden, stropdas, kostuum en andere van oudsher mannenkleding) is in het verleden soms in sommige milieus sociaal en religieus verboden geweest (en is nog steeds verboden in sommige sociale en religieuze milieus).

TRANSSEKSUALITEIT

Mensen die zichzelf ervaren als geboren in een verkeerd lichaam. Een man die zichzelf ervaart als man in een vrouwenlichaam, omgekeerd een vrouw die zich ervaart in een mannenlichaam. Men gaat er van uit dat dit een 'foutje' van de natuur is, waarbij de beleefde genderidentiteit niet in overeenstemming is met het biologisch geslacht dat bij de geboorte is vastgesteld.

Dit kan een enorme psychische spanning veroorzaken.

Veel transseksuele personen lossen deze spanning op door (gedeeltelijk) te leven in de door hun gewenste genderrol en hun lichaam al dan niet via medische ingrepen (hormonen, operaties) aan te passen aan hun genderidentiteit.

Een transseksuele persoon is dus iemand die zichzelf psychisch, sociaal en seksueel beleeft als behorende tot de andere sekse dan bij de geboorte vastgesteld. Transseksualiteit heeft niets met seksualiteit te maken maar alles met het conflict tussen het biologisch geslacht en de genderidentiteit. Transseksualiteit wordt vaak omschreven als een diagnose en zou vaker voorkomen bij mannen dan bij vrouwen.¹ De eerste geslachtsveranderingoperaties vonden plaats in Casablanca.

TRANSGENDER

De term transgenderisme slaat op personen die mannelijke én vrouwelijke identiteitskenmerken combineren. Bij een transgenderist zijn zowel de vrouwelijke als de mannelijke genderidentiteit sterk aanwezig. Ook kan het voorkomen dat men zich soms man én soms vrouw voelt. Een lichamelijke aanpassing is soms (gedeeltelijk) gewenst om sekse-identiteit en genderidentiteit in overeenstemming te laten komen. Qua genderrol kunnen transgenderisten een heel eigen mix van mannelijke en vrouwelijke elementen verenigen.²

HERMAFRODIET

Er zijn ook mensen die fysiek beide geslachtskenmerken hebben. Men noemt deze mensen 'hermafrodiët', een naam die afkomstig is uit de Griekse Mythologie. Door de aanwezigheid van beide geslachtskenmerken kan verwarring ontstaan of het om een man of een vrouw gaat. Dit is het geval bij 1 op de 4500 geboorten. Het probleem ontstaat vóór de geboorte, door afwijkingen in de chromosomen of in de hormoonhuishouding. De genitaliën ontwikkelen zich niet. Dit komt zowel bij homoseksuelen als bij heteroseksuelen voor. In een land als India worden hermafrodiëten geëerd en ze worden uitgenodigd voor feesten als bruiloften om de goden te eren.

GENDERIDENTITEIT

De beleving man of vrouw te zijn, dit hoeft niet overeen te komen met het werkelijke geslacht.

SEKSUELE IDENTITEIT

Met je seksuele identiteit omschrijf je de geaardheid waarmee je je identificeert. Je kan jezelf identificeren als heteroseksueel, homoseksueel, lesbisch of biseksueel. Seksuele identiteit dekt zowel de seksuele oriëntatie (op welke sekse val je?) als de gender identiteit (voel ik mij man of vrouw?).³

BIJLAGE II

ROZE SOCIALE KAART*

INFORMATIEVE SITES:

- ▶ Website voor zowel holebi als transgender jongeren - www.iedereenisanders.nl/10/holebi
- ▶ Website over 'uit de kast komen' - www.comingout.nl
- ▶ Website (community) voor jongeren - www.respect2love.nl/portal/index.php
- ▶ Website met meestgestelde vragen over homoseksualiteit, www.allesovergay.nl
- ▶ Website met informatie over seks tussen mannen, www.mantotman.nl

LANDELIJKE BELANGENORGANISATIES VOOR LHTB:

- ▶ **COC** - www.coc.nl
- ▶ Via de website van het COC zijn via links veel andere websites te benaderen.
- ▶ **Jong & out** (< 18 jaar) - www.jongenout.nl/ en www.18min.eu
- ▶ **Stichting De Kringen**, gespreksgroepen voor LHTB-jongeren - www.dekringen.nl

RELIGIE EN HOMOSEKSUALITEIT:

- ▶ **Veilige Haven**, ondersteuning aan LHBT jongeren, mannen en vrouwen uit multicultureel Amsterdam - www.veilighavenamsterdam.nl
- ▶ **Veilige Haven in Oost** (Nijmegen) - www.veilighavenoost.nl
- ▶ **Secret Garden**, stichting van en voor LHBT met een etnisch culturele achtergrond - www.stichtingsecretgarden.nl
- ▶ **CHJC**, vereniging van christelijke homo's, lesbiennes en biseksuelen - www.chjc.nl

TELEFONISCHE ADVIES & INFORMATIE LHTB (OOK VOOR VERWIJZERS):

- ▶ **Gay and lesbian switchboard** - www.switchboard.nl
Open maandag, woensdag, vrijdag 14- 18.00 uur en op donderdag 19.00-21.00. Tel. 020- 6236565

INFORMATIEPUNT LHTB WESTERTOREN AMSTERDAM:

- ▶ **Pink points of presents** - www.pinkpoint.org
Laagdrempelig, kiosk met folders LHBT map e.d.

TIJDSCHRIFTEN/ BOEKHANDEL VOOR LHTB:

- ▶ **Expreszo** (tijdschrift) - www.expreszo.nl
- ▶ **Gaykrant** - www.gaykrant.nl
- ▶ Meidentijdschrift - **Zij aan Zij** - www.zijaanzij.nl
- ▶ **Winq Magazine** - www.winq.nl
- ▶ **Vrolijk (boekwinkel)** - www.vrolijk.nu

LHTB CAFÉS (UITGAAN IN AMSTERDAM):

- ▶ **Vive la vie** (café voor vrouwen) - www.vivelavie.net
- ▶ **Saarein** (café voor vrouwen) - www.vrouwennuvoorlater.nl
- ▶ **Uitgaan voor jongeren** - www.clubroque.nl
- ▶ **Pink Istanbul** - www.facebook.com/PinkIstanbul
- ▶ **Straten met LHTB cafés**: Regulierdwarstraat/ Kerkstraat/ Amstel/ Zeedijk
- ▶ **Nighttours** (digitale gay guides) - www.nighttours.com

AGENDA'S:

- ▶ **Gay and lesbian switchboard** - www.switchboard.nl
- ▶ **COC Amsterdam** - www.cocamsterdam.nl

TRANSGENDERS (TRANSGENDERS/ TRANSSEKSUELEN):

- ▶ **Genderteam VUmc** - www.vumc.nl/afdelingen/zorgcentrum-voor-gender
- ▶ **Stichting Transvisie** - www.transvisie.net/organisatie
- ▶ **Transgender Netwerk Nederland** - transgendernetwerk.nl

SPORT:

- ▶ **John Blankenstein foundation** - www.johnblankenstein.nl
- ▶ **GUTS** (Gay Union Through Sports) www.homosport.nl

OP SOCIALE MEDIA (FACEBOOK):

- ▶ **(Turks) Homoloket** op Facebook: Homoloket Turkse LHBT
- ▶ **Positive Tribe**, het hiv/aidsplatform voor zwarte en migranten homoseksuelen
- ▶ **Pink Istanbul** - www.facebook.com/PinkIstanbul
- ▶ **Man tot Man** - www.facebook.com/mantotman

BUURTGROEPEN:

- ▶ **Pink postcode groepen**, oa. PINK1019/ PINK1094-1095 / Pink IJburg / LGBTQ Oosterpark / Pink Nieuw-West / Pink Pijp & Rivierenbuurt

DISCRIMINATIE EN GEWELD AANGIFTE IN AMSTERDAM:

- ▶ **Roze in Blauw**, homonetwerk van de Politie (bereikbaar via algemene politielijn)

ONLINE PLATVORMEN/ORGANISATIES MET WERKVORMEN:

- ▶ **Gay & School**, www.gayandschool.nl
- ▶ **Movisie toolkit bespreekbaarheid seksuele diversiteit**, www.movisie.nl/trefwoord/toolkit%20bespreekbaar%20maken%20seksuele%20diversiteit
- ▶ **Edudivers**, www.edudivers.nl
- ▶ **Samenwerkingsverband Marokkaanse Nederlanders**, www.smn.nl/attachments/article/108/OpZoekNaarBalans.pdf
- ▶ **Bespreekbaar maken van homoseksualiteit in eigen kring**, www.acbkenniscentrum.nl/publicatie/bespreekbaar-maken-van-homoseksualiteit-in-eigen-kring (voor volwassenen van vrijwilligersorganisaties, maar ook in te richten voor jongeren)
- ▶ **RutgersWPF**, shop.rutgerswfp.nl
- ▶ **Soa Aids Nederland**, www.soaids.nl/nl/prof/beroep/docent-jongerenwerker/jongerenwerk-en-jeugdwelzijnswerk

* Deze sociale kaart is zorgvuldig samengesteld en biedt relevante informatie, maar is niet uitputtend. Wees je bewust dat dergelijke informatie mogelijk verouderd.

BIJLAGE III

WAT IS EEN VOORoorDEEL?

Een vooroordeel is een mening die niet op feiten is gebaseerd. Een vooroordeel is meestal een mening over iemand of een groep mensen. Het gaat bijvoorbeeld over één kenmerk van een stereotype (overdreven beeld van een groep mensen dat vaak niet (volledig) overeenkomt met de werkelijkheid). Vaak zijn vooroordelen (het resultaat van) veralgemeningen. Voorbeelden van vooroordelen zijn: 'alle Duitsers hebben bierbuiken', 'Belgen zijn dom', 'Nederlanders zijn krenterig' of 'dikke mensen zijn gezellig'. Een vooroordeel kan gezien worden als een veel voorkomende menselijke fout in het denken, redeneren of het nemen van beslissingen.

Vooroordelen zijn een menselijk hulpmiddel om een grote stroom aan informatie in pakketten op te slaan in het geheugen. Het is onmogelijk om alle informatie die tot iemand komt individueel te verwerken, daarom worden groepen vaak aan één kenmerk gekoppeld. Vooroordelen zijn een ontwikkeling van vroegere tijden waarin we categorisatie meer nodig hadden om ons te beschermen tegen alles wat onze kans op overleven bedreigde.

Het hebben van vooroordelen kan echter ook negatieve gevolgen hebben. Het is moeilijk om boven deze vooroordelen te staan en het kan negatieve gevolgen hebben op de manier waarop iemand met mensen omgaat. Als mensen op basis van deze vooroordelen worden achtergesteld, is er sprake van discriminatie.

Vooroordelen zijn hardnekkig en als een bepaalde groep eenmaal een etiket heeft gekregen dan is het moeilijk dit te veranderen. Een goede manier om hier tegen in te gaan is kennis. Door mensen of een groep mensen beter te leren kennen wordt vaak duidelijk dat de vooroordelen op onjuiste veronderstellingen berusten en niet waar zijn.⁴

BIJLAGE IV

ROZE QUIZ

WAT IS HOMOSEKSUALITEIT?

Homoseksualiteit is afgeleid van het Griekse woord 'homos' (dat 'gelijk' betekent) en het Latijnse woord 'sexus' (geslacht). Homoseksualiteit is een benaming voor mensen met een seksuele voorkeur voor mensen van hetzelfde geslacht.

WANNEER IS IEMAND HOMO OF LESBISCH?

Of een man of een vrouw wel of niet homoseksueel is, is niet zo maar te zeggen. Het heeft te maken met wat zij of hij voelt. In de westerse betekenis van homoseksualiteit ligt de nadruk op identiteit; iemands homoseksualiteit maakt deel uit van zijn/haar eigen persoonlijkheid. Vroeger zag men homoseksualiteit meer als een vorm van gedrag: seksuele handelingen die ieder mens in principe kon uitvoeren. Dit is ook sterk verbreed in de oosterse en zuidelijke wereld: mannen die seks hebben met mannen. Daarom worden deze termen ook gebruikt in HIV-preventie. Het gaat niet om homoseksuele identiteit, het gaat om het seksuele gedrag. Dat betekent niet dat iemands gevoel of gedrag altijd in overeenstemming is met zijn of haar identiteit. Sommige mensen die zichzelf als heteroseksueel beschouwen, kunnen af en toe gevoelens hebben voor mensen van de eigen sekse. Andersom kunnen mensen die zichzelf als homoseksueel zien ook heteroseksuele contacten hebben. Of hebben gehad. Iemand is dus homo, of lesbisch wanneer hij of zij zichzelf zo noemt.

WANNEER IS IEMAND BISEKSUEEL?

Mensen die op vrouwen en mannen vallen, worden biseksueel genoemd. Biseksualiteit heeft net als homoseksualiteit te maken met gevoelens, gedrag en identiteit. Iemand kan op verschillende manieren biseksueel zijn. Dat heeft te maken met iemands gevoel en wat voor relatie(s) iemand heeft, heeft gehad, of zoekt. Iedereen met biseksuele gevoelens geeft daar een eigen aanvulling aan.

HOE IS HOMOSEKSUALITEIT ONTSTAAN?

Homoseksualiteit is niet ontstaan: het is er altijd geweest. Homoseksualiteit is aanwezig in alle culturen, in alle periodes van de geschiedenis, in alle sociaal-economische en maatschappelijke klassen. Dat blijkt uit oude teksten, afbeeldingen, gebruiken en rituelen uit verschillende landen. Door de eeuwen heen zijn er verschillende namen en

betekenissen aan zulke relaties gegeven. Is homoseksualiteit aangeleerd? Zie ook vraag nature of nurture. Of homoseksualiteit is aangeleerd is moeilijk te zeggen. Kun je gevoelens van liefde en seksualiteit aanleren? Tegelijkertijd is homoseksualiteit meer dan een gevoel: het gaat om gedrag, gewoontes, socialisatie, keuzes en levensstijl. Al die aspecten hebben te maken met cultuur. Met andere woorden, gevoelens worden gevormd binnen de cultuur waarin mensen leven. Deze vraag komt vooral voort uit de behoefte om dingen die anders of onbekend zijn te verklaren en zo beter te begrijpen. Mensen die homoseksualiteit moeilijk kunnen accepteren, denken dat het aangeleerd is – zodat het ook afgeleerd kan worden. Ook zijn er mensen die homoseksualiteit als een typisch westers verschijnsel zien, omdat het in westerse landen meer zichtbaar is. In niet westerse landen denken mensen daarom dat het aangeleerd is. Gueler, 21 jaar uit mijn geloof en mijn geluk, p. 89: "Of ik als lesbienne ben geboren, weet ik niet maar ik weet wel dat ik mijn homoseksualiteit niet heb aangeleerd. Ik ben streng-islamitisch opgevoed en ik zou wel gek zijn om uit vrije wil een weg van zonden en verwarring in te slaan."

IS HOMOSEKSUALITEIT ERFELIJK?

Hoe het precies zit weten onderzoekers niet, maar homoseksualiteit is in ieder geval niet erfelijk zoals de kleur van je huid of je ogen. De meeste homoseksuele vrouwen en mannen hebben heteroseksuele ouders. Wel blijkt uit onderzoek dat er bepaalde genetische aspecten een rol spelen bij homoseksualiteit. Zo kunnen er in een gezin meerdere broers en zussen homoseksueel zijn. Naast onderzoek naar genen is er ook onderzoek gedaan naar andere biologische aspecten van homoseksualiteit, zoals hormonen en hersenen.

HOEVEEL MENSEN ZIJN HOMO OF LESBISCH?

Hoeveel mensen homoseksueel zijn is lastig te zeggen. Schattingen lopen uiteen van 6 tot 10 procent van de bevolking. Deze cijfers worden ook door de overheid gehanteerd. De vraag is namelijk: wie tel je allemaal mee? Als je iedereen telt die wel eens homoseksueel gevoelens of fantasieën heeft gehad, kom je op een veel hoger percentage uit. Als je alleen mensen telt die zich openlijk homoseksueel noemen, kom je juist lager uit. Niet iedereen met homoseksuele gevoelens en/of contacten is daar open over of noemt zichzelf homoseksueel.

WAT IS HET VERSCHIL TUSSEN HOMOSEKSUALITEIT EN TRAVESTIE?

Er zijn mannen, en homo's en hetero's. Die zich af en toe graag kleden als vrouwen. Je aankleden, opmaken en gedragen als de andere sekse heet travestie. Meer mannen dan vrouwen doen aan travestie. Dat is ook logisch omdat het voor vrouwen intussen normaal is om broeken en andere van oorsprong zogenaamd "mannelijke" kleding te dragen. Sommige mannen doen alleen thuis aan travestie, andere ook op straat. Ook zijn er mannen die optreden als vrouw. Op het podium of in een kroeg doen ze een act met hun vrouwelijke personage. Ze worden ook drag queens genoemd. De vrouwelijke variatie is drag king.

WAT IS GENDERDYSFORIE?

Licht ook de termen transgender en transseksueel toe.

Genderdysforie komt voort uit een gevoel van onbehagen over iemands biologische geslacht. Vaak gaat het samen met de wens om van het andere geslacht te willen zijn. De sterkte van dit gevoel kan verschillen en het kan ook verschillende vormen hebben. De meest extreme vorm treffen wij aan bij transseksuelen, die hun lichaam aan het gewenste geslacht willen aanpassen door middel van een medische behandeling. Een andere term hiervoor is ook wel genderidentiteitsstoornis. Genderdysforie komt op alle leeftijden voor. Het kan al in de kindertijd aanwezig zijn, maar niet alle kinderen met genderdysforie worden later transseksueel.

Transseksuelen zijn mensen die zich helemaal niet thuisvoelen in hun eigen lichaam. Hun genderidentiteit is tegengesteld aan hun lichamelijke geslacht. Ze voelen zich gevangen in het verkeerde lichaam: vrouwen in een mannenlichaam of mannen in een vrouwenlichaam. Vaak kiezen transseksuelen voor een medische behandeling, die tot verandering van gender leidt.

WAT IS HET VERSCHIL TUSSEN HOMOSEKSUALITEIT EN TRANSEKSUALITEIT?

Homoseksualiteit is een seksuele voorkeur, transseksualiteit niet.

KOMT HOMOSEKSUALITEIT IN WESTERSE LANDEN MEER VOOR DAN IN ANDERE LANDEN?

Hoeveel mensen zijn homoseksueel v/m? Noem een percentage? Nee, op zich niet. Maar het kan wel zo lijken. Dat heeft met verschillende dingen te maken. Niet overal ter wereld gebruikt men het begrip homoseksualiteit op dezelfde manier als hier in het westen. En niet overal geven mensen op dezelfde manier uiting aan homoseksualiteit. De belangrijkste reden dat het hier meer voor lijkt te komen, is vanwege tolerantie. In heel veel landen worden homoseksuelen officieel gediscrimineerd en wordt homoseksualiteit gezien als een misdrijf, waar in sommige

landen zelfs de doodstraf toegepast wordt. Hoe toleranter de omgeving, des te meer mensen er openlijk voor uitkomen en des te meer het onderdeel wordt van de landscultuur. In grote delen van West Europa, Noord-Amerika en Australië is men over het algemeen tolerant ten aanzien van homoseksualiteit. Daarom lijkt het alsof er in deze landen meer homoseksuelen wonen. In Nederland is bijv. discriminatie in het strafrecht en in het burgerlijk recht verboden. Ook zijn heteroseksuele en homoseksuele mensen wettelijk gelijkgesteld. Zie ook homohuwelijk.

Officieel zijn 6-10% homoseksueel. Dat betekent voor Amsterdam 80.000.

KOMT HOMOSEKSUALITEIT IN ALLE BEVOLKINGSGROEPEN VOOR?

Ja, homoseksualiteit komt, net als heteroseksualiteit in alle bevolkingsgroepen voor: onder autochtone, migranten, vluchtelingen, onder laag en hoogopgeleide, onder studenten, verstandelijke gehandicapten, gelovigen, doven, onder ouderen en jongeren. De zichtbaarheid van homoseksuele vrouwen en mannen kan wel verschillen. Dat heeft alles te maken met de omgeving waarin iemand opgroeit en hoe er in die omgeving over homoseksualiteit gedacht wordt. Als de omgeving homoseksualiteit niet accepteert, zwijgen sommige homo's en lesbo's liever over hun gevoelens en leven soms een dubbelleven.

WAT BETEKENT COMING OUT?

Coming out is een Engelse uitdrukking die wordt gebruikt voor het moment waarop een homo, lesbienne of biseksueel er voor kiest om openlijk voor zijn of haar seksualiteit uit te komen. In het Nederlands is 'uit de kast komen' gangbaarder dan 'coming out' (of the closet).

Uit de kast komen kent meerdere fasen:

- Onbestemd gevoel van anders zijn
- Ontdekken van gevoelens
- Ben ik hetero, homo of bi?
- Verkennen, informatie zoeken, uitgaan
- Experimenteren
- Zelfbenoeming
- Zelfacceptatie
- Vertellen aan anderen
- Evt. Gedeeltelijke coming out
- "De hele wereld mag het weten"
- Omgaan met negatieve reacties uit de omgeving
- Acceptatie van homoseksualiteit door de omgeving
- Coming in/ coming home
- In multiculturele kringen is vaak sprake van gedeeltelijke coming out en/of dubbelleven.

Het begrip 'coming out' is verhullend, omdat het lijkt alsof er één moment van 'coming out' is, terwijl het in feite een langdurig proces kan zijn. In elke sociale omgeving moet opnieuw de beslissing worden genomen om 'ervoor' uit te komen. Vaak zijn homo's wel tegenover familie en vrienden open, maar niet op school, op het werk of de sportvereniging. De tegenstelling tussen in en uit de kast suggereert alles-of-niets, terwijl het in werkelijkheid dus gecompliceerder ligt.

WAAR KOMT DE NAAM LESBISCH VANDAAN?

Van het Griekse eiland Lesbos waar de dichteres Sappho leefde, 630 jaar voor Chr. Zij beschreef in poëzie de liefde tussen vrouwen.

WAAROM HEBBEN HOMO'S EN LESBO'S EIGEN CAFÉS?

Mensen met dezelfde achtergrond en interesses zoeken elkaar op. Dat geldt ook voor homo's, lesbiennes en biseksuelen. Uitgaan gaat tenslotte om gezelligheid en leuke ontmoetingen. Daarnaast kunnen ze in een homovriendelijke omgeving zichzelf zijn, zonder uit te hoeven leggen hoe het zit, en zonder risico te lopen om gediscrimineerd te worden. Als je als homo of lesbienne iemand wilt ontmoeten voor een vriendschap, een relatie, heb je meer kans wanneer je naar een café gaat waar voornamelijk andere homo's en lesbos komen. Ook kan je gemakkelijker je verliefdheid/ liefde uiten.

KOMT GEWELD TEGEN HOMO'S EN LESBO'S VOOR?

Ja. Sommige mensen hebben te maken met geweld vanwege het feit dat ze homo of lesbisch zijn. Er zijn voorbeelden van homoseksuele mannen en vrouwen die mishandeld zijn door familieleden of geterroriseerd worden door de burens. Ook zijn er homoseksuelen die in het openbaar, door over het algemeen jongeren, in elkaar worden geslagen vanwege hun seksuele voorkeur.

WAAR IS HET HOMOMONUMENT EN WAAR STAAT HET VOOR?

Het 'Homomonument' is een gedenkteken op de Westermarkt bij de Westerkerk in de binnenstad van Amsterdam. Het is daar geplaatst ter herdenking van alle homoseksuelen die zijn vervolgd vanwege hun geaardheid. Het monument werd onthuld op 5 september 1987 en bestaat uit drie roze granieten driehoeken.

WANNEER IS HET HOMOHUWELIJK INGEVOERD IN NEDERLAND?

In het jaar 2001.

WIE IS JUSTIN FASHANU?

Justin Fashanu was een Britse topvoetballer. Hij was de eerste zwarte speler in Groot-Brittannië die een miljoen pond ging verdienen toen hij in 1981 tekende bij Nottingham Forest. Geruchten over zijn bezoeken aan gay-nachtclubs en gay-bars brachten hem in conflict met de trainer, Brian Clough, die hem "a bloody poof!" (= "een vuile flikker!") noemde. Tijdens een interview in 1990 kwam hij er publiekelijk voor uit dat hij homoseksueel was. Hiermee was hij de eerste, en tot nu toe enige, profvoetballer in de Britse historie die voor zijn homoseksualiteit uitkwam. Veel van zijn vroegere collega's vielen over hem heen. Ook zijn broer sprak zijn afkeer uit. Als gevolg van de controverse die zijn ontboezeming veroorzaakte, verliet hij Nottingham Forest. Hij speelde vervolgens bij een aantal Engelse league clubs. Ook speelde hij in Schotland. Als gevolg van antihomospreekoren verliet hij in 1994 het profvoetbal.

In de herfst van 1995 speelde hij voor een korte periode bij het Amerikaanse Atlanta Ruckus. Hierna zette hij definitief een einde achter zijn carrière als voetballer. Hij werd trainer van Mary Mania Club, eveneens in de V.S.

Op 25 maart 1998 deed een zeventienjarige jongen aangifte bij de politie. Hij beschuldigde Fashanu ervan hem dronken gevoerd en daarna seksueel misbruikt te hebben. Op 3 april van dat jaar werd hij ondervraagd, maar niet gearresteerd. Hij verklaarde dat hij door de jongeman werd gechanteerd en keerde terug naar Engeland.

Toen het nieuws van het vermeende misbruik bekend werd, schreef de pers dat er een arrestatiebevel in Amerika tegen hem was uitgevaardigd. Op 2 mei 1998 pleegde hij, na een bezoek aan gay-sauna Chariots Roman Spa, zelfmoord door zich op te hangen in een garage. Hij liet een zelfmoordbriefje achter waarin hij ontkende de jongen te hebben aangerand.

In september 1998 werd bekend dat de Amerikaanse politie het onderzoek reeds had gestaakt wegens gebrek aan bewijs en er nimmer sprake is geweest van een arrestatiebevel.

WAT IS HET COC?

Belangenbehartiger van de LHBT- groep.

Cultuur- en Ontspannings Centrum" (C.O.C.). Van het begin in 1946 tot 1962 was de voorzitter Bob Angelo, een pseudoniem van Niek Engelschman.

WAT BETEKENT DE AFKORTING LHBT?

Lesbienne Homoseksueel Biseksueel Transgender.

WAT IS DE BETEKENIS VAN DE KLEUR ROZE?

Roze is al sinds decennia de kleur die als een soort geuzennaam/symbool-kleur gebruikt wordt in de strijd die homo's hebben moeten voeren tegen de gevestigde orde. Ook moesten homoseksuelen van de Duitsers ten tijde van de Tweede Wereldoorlog een Roze driehoek als stigma dragen in concentratiekampen. Hieraan werden homoseksuelen herkend.

HOEVEEL LESBISCHE STELLEN ZIJN ER IN NEDERLAND?

Hoeveel stellen hebben kinderen?

Er zijn 15.000 lesbische stellen in NL.

15% heeft kinderen.

HOE HEBBEN TWEE MANNEN SEKS MET ELKAAR?

Als het over seks gaat, gaat het meestal over heteroseks: hoe een man en een vrouw met elkaar vrijen. De vraag is dus eigenlijk, wat gaat er anders wanneer twee mannen met elkaar vrijen? Mannen hebben nu eenmaal een ander lichaam dan een vrouw. Maar bijna alle seksuele handelingen kunnen twee mannen ook doen. Kortom, er zijn verschillende manieren waarop homomannen invulling geven aan hun seksleven, zoals er ook verschillende manieren zijn waarop heteroseksuele mensen invulling geven aan hun seksleven.

HOE HEBBEN TWEE VROUWEN SEKS MET ELKAAR?

Als het over seks gaat, gaat het meestal over heteroseks: hoe een man en een vrouw met elkaar vrijen. De vraag is dus eigenlijk, wat gaat er anders wanneer twee vrouwen met elkaar vrijen? Vrouwen hebben nu eenmaal een ander lichaam dan een man. Maar bijna alle seksuele handelingen kunnen twee vrouwen ook doen. Kortom, er zijn verschillende manieren waarop lesbische vrouwen invulling geven aan hun seksleven, zoals er ook verschillende manieren zijn waarop heteroseksuele mensen invulling geven aan hun seksleven.

HOE ZIT HET MET HIV? HEBBEN ALLEEN HOMOSEKSUELE MANNEN HIV?

De eerste slachtoffers van aids waren homoseksuele mannen. Maar zij zijn allang niet meer de enigen. Hiv komt onder zowel heteroseksuelen als homoseksuelen voor en staat los van iemands seksuele geaardheid. Hiv kan via verschillende transmissiewegen worden overgedragen: van moeder op kind, via seksueel contact en via intraveneus druggebruik⁵.

BIJLAGE V

REGENBOOGVLAG

Sinds eind jaren zeventig fungeert een regenboogvlag als symbool van de homobeweging en wordt sindsdien onder andere meegevoerd bij de Gay Pride Parades en uitgehangen bij homobars en talrijke andere bijeenkomsten van homo's, lesbiennes en aanverwante seksuele minderheden.⁶

Hieronder een voorbeeld (via Google zijn talloze plaatjes van regenbogen en regenboogvlaggen te vinden en kun je tevens inspiratie opdoen voor accessoires in regenboogkleur):

BIJLAGE

COLOFON

De Toolkit homoseksualiteit bespreekbaar maken onder jongeren is ontwikkeld door het lectoraat Youth Spot, jongerenwerk in de Grote Stad. Het lectoraat is een samenwerkingsverband tussen de Hogeschool van Amsterdam, ROC van Amsterdam, ROC TOP en de welzijnsorganisaties Combiwel, Dock, Streetcornerwork, IJsterk, Welsaen en Youth for Christ Amsterdam.

Youth Spot werkt van onderop (onder meer op basis van de 'tacit knowledge' van jongerenwerkers) met een open blik naar stedelijke, landelijke en internationale ontwikkelingen, zowel in de maatschappij als in de werelden van wetenschap en beleid.

Deze toolkit is met hulp van jongerenwerkers van verschillende welzijnsorganisaties uit Amsterdam (Combiwel, Dock, Dynamo, Sportservice Amsterdam, Streetcornerwork, Youth for Christ Amsterdam), studenten van de Hogeschool van Amsterdam en bij het project 'Homoseksualiteit Verankerd' betrokken trainers tot stand gekomen.

AUTEUR:

Kamiel Koops, k.koops@hva.nl

© Hogeschool van Amsterdam
Maart 2014

Lectoraat Youth Spot, Jongerenwerk in de Grote Stad

Kenniscentrum Maatschappij en Recht
Wibautstraat 5a
Postbus 1025
1000 BA Amsterdam
www.hva.nl/youthspot

